

Studiedag van 18 Jun 2025 van het Studiecentrum voor Militair Recht en Oorlogsrecht

De rechtvaardigingsgrond in het Militair Strafwetboek, de personen onderworpen aan de militaire wetten en de militaire misdrijven

■ De rechtvaardigingsgronden – pro memorie

- Studiedag van 17 Jun 2024 over het nieuwe Strafwetboek

Présentation de M. Nicolas Lagasse -> « Les causes de justification dans le nouveau Code pénal et le Code pénal militaire »

- Delictstypische gedraging, maar geen wederrechtelijkheid -> Geen misdrijf

DEFENSIE

■ De rechtvaardigingsgronden – pro memorie

- 5 + 1 rechtvaardigingsgronden in nieuwe strafwetgeving:
 - L'ordre de la loi (art. 11 nouveau Code pénal) -> gebod of toelating bij wet
 - L'ordre de l'autorité (art. 12 nouveau Code pénal) -> bevolen door een bevoegde overheid en niet manifest onwettig
 - Art. 57ter Code pénal militaire
 - L'état de nécessité (art. 13 nouveau Code pénal) -> noodtoestand
 - La légitime défense (art. 14 nouveau Code pénal) -> wettige verdediging
 - La résistance légitime aux abus de l'autorité (art. 15 nouveau Code pénal) -> verzet tegen een kennelijk onwettige daad van de overheid en verzet is evenredig aan onwettigheid

■ De rechtvaardigingsgronden – pro memorie

Art. 57ter Code pén. MIL :

« Sauf pour [les crimes de guerre et contre l'humanité], il n'y a pas d'infraction lorsqu'un membre des Forces armées a recours à des mesures coercitives, emploie la force armée ou donne l'ordre à cet effet, dans le respect du droit international, lorsque cela s'avère nécessaire pour l'exécution de sa mission, dans le cadre d'un engagement opérationnel qui a lieu en dehors du territoire belge ou des eaux territoriales belges ou d'une opération militaire en haute mer. »

DEFENSIE

■ Defensiecodeex

Regeerakkoord Arizona:

“Daarom neemt Defensie de leiding om, waar nodig met betrokkenheid van de deelstaten, een verdedigingsplan en een enablementplan uit te werken en bij te dragen tot een weerbaarheidsplan. We verduidelijken de rol van Defensie hierin in een uitgewerkt juridisch kader, onder meer via een omvattende Defensiecodeex.”

DEFENSIE

Defensiecodex

Beleidsverklaring 2025:

“In het licht van de verslechterende geopolitieke situatie wordt het absoluut noodzakelijk om een modern, samenhangend en volledig juridisch kader te creëren dat een antwoord biedt op nieuwe dreigingen en de missies van Defensie. De implementatie van een Defensiecodex (CoDex) zal gericht zijn op het structureren en vervolledigen van de wetgeving betreffende Defensie.

Dit initiatief maakt deel uit van een globale reflectie die tot doel heeft de verspreide teksten samen te brengen, de juridische lacunes op te vullen en dubbelzinnigheden op te helderen, met behoud van de flexibiliteit die Defensie nodig heeft om haar opdrachten uit te voeren. Het doel is de doeltreffendheid van de strijdkrachten te versterken door meer garanties te bieden voor de veiligheid van militairen en burgers, terwijl de rol van Defensie wordt gedefinieerd. Dit is zowel een strategische als een democratische kwestie. Een duidelijke omschrijving van missies en bevoegdheden zal een betere organisatie en inzet van de capaciteiten mogelijk maken, terwijl ervoor wordt gezorgd dat de Defensiemissies niet onnodig worden uitgebreid. De codex zal ook de voorwaarden voor de inzet van Defensie verduidelijken, met name met betrekking tot de voorwaarden waaronder geweld kan worden gebruikt buiten situaties van gewapend conflict, d.w.z. in het continuüm tussen vrede en oorlog. Hoewel we niet in oorlog zijn, is de realiteit dat we niet langer in tijden van vrede leven. Het is daarom van cruciaal belang om perioden van crisis te definiëren en te omkaderen.”

DEFENSIE

Defensiecode

Beleidsnota 2025:

« Tel que confirmé par l'accord du gouvernement, la Défense a besoin d'un cadre juridique actualisé et abouti qui tienne compte des nouvelles missions de la Défense, ainsi que des nouvelles menaces et des nouveaux défis. Dans ce contexte, un code de la Défense est en cours d'élaboration. Son but est de structurer, compléter et optimiser la législation en matière de Défense. Les vides juridiques seront éliminés, les ambiguïtés seront évitées et les missions et compétences seront clairement décrites, sans perdre de vue que la Défense a besoin de flexibilité pour remplir ses missions. Le but n'est en aucun cas d'étendre inutilement les missions de la Défense. Dans le contexte géopolitique actuel, la Défense doit plus que jamais être à même de se concentrer sur ses missions et projets clés.

En 2025, dans le cadre de ces travaux relatifs au code de la Défense, la priorité sera accordée à l'élaboration d'une base juridique solide pour les différentes formes de déploiement des militaires, notamment en dehors du contexte d'un conflit armé. Nos militaires déployés dans le cadre des missions nationales mentionnées dans l'accord de coalition pourront ainsi notamment bénéficier d'une sécurité juridique maximale. La compétence permettant de recourir éventuellement à la force en fonction du type de déploiement dans certaines circonstances constituera un élément majeur de cette partie du projet lié au code de la Défense. »

DEFENSIE

■ Personen onderworpen aan de militaire strafwetten

- Hoofdstuk *Ibis* van het Militair Strafwetboek -> Art. 14 – 14^{quater}
- Art. 14: De militaire strafwetten zijn van toepassing op alle personen die overeenkomstig de wet van 20 mei 1994 betreffende de aanwending van de krijgsmacht, de paraatstelling, alsook betreffende de periodes en de standen waarin de militair zich kan bevinden in werkelijke dienst of in non-activiteit zijn.

Personen onderworpen aan de militaire strafwetten

- Hoofdstuk *Ibis* van het Militair Strafwetboek -> Art. 14 – 14^{quater}
- Art. 14ter: Militairen met onbepaald verlof, zijn met betrekking tot volgende misdrijven onderworpen aan de militaire strafwetten:
 - 1° verraad en bespieding;
 - 2° deelneming aan muiterij;
 - 3° gewelddaden en smaad ten aanzien van een overste of een schildwacht;
 - 4° deelneming aan desertie met samenspanning gepleegd door militairen;
 - 5° ontvreemding en bedrieglijke wegneming van voorwerpen bestemd voor de dienst van het leger en behorend hetzij aan de Staat hetzij aan militairen.

■ Personen onderworpen aan de militaire strafwetten

- Hoofdstuk *Ibis* van het Militair Strafwetboek -> Art. 14 – 14 *quater*
- Art. 14 *quater*. Militairen met definitief verlof, zijn het eerste jaar van dat definitief verlof toch nog aan de militaire strafwetten onderworpen indien zij tegen één of meer bepaalde meerderen bepaalde misdrijven plegen.

■ Personen onderworpen aan de militaire strafwetten

- Hoofdstuk *Ibis* van het Militair Strafwetboek -> Art. 14 – 14 *quater*
- Art. 14 *bis*: Personen tewerkgesteld in een inrichting of bij een dienst van het leger kunnen krachtens een koninklijk besluit worden onderworpen aan sommige bepalingen van de militaire strafwetten die in hun arbeidsovereenkomst zijn beschreven.
- **Opmerking:** Art. 14 *quinquies* ingevoerd met nieuwe Strafwetboek -> Personen die niet aan de militaire strafwetten zijn onderworpen op basis van de bepalingen van dit hoofdstuk, kunnen worden veroordeeld als deelnemer aan een misdrijf omschreven in dit Wetboek.

De militaire misdrijven

- Art. 15: Verraad -> Elke militair die één van de volgende misdrijven uit het gewone Strafwetboek pleegt:
 - Art. 113 tot 119 S.W.
 - 121 tot 123 S.W.
 - 123quater S.W.
- Art. 16 bepaalt de bestraffing van verraad.

De militaire misdrijven

- Art. 17: **Bespieding** -> ieder militair die, in een krijgsplaats, in een krijgspost, of een militaire inrichting, in de werken, kampen, bivakken of kantonnementen van een leger, zal binnengedrongen zijn, om er zich in het belang van de vijand bescheiden of inlichtingen aan te schaffen.
- Art. 18: **Bespieding** -> ieder persoon die, vermomd, in een van die plaatsen, zich toegang zal verschaft hebben, om er zich in het belang van de vijand bescheiden of inlichtingen aan te schaffen.
- Art. 18*bis*: **Systeem van levenslange vervallenverklaring in sommige gevallen, voorzien in art. 123*sexies* S.W., is bij bespieding ook van toepassing.**

■ De militaire misdrijven

- Art. 19-27: Misdrijven die de krijgsplichten schenden ->
 - Art. 19: Capitulatie & overgave -> de generaal, gouverneur of bevelhebber, die met de vijand zal gecapituleerd hebben of de plaats zal hebben overgegeven, welke hem was toevertrouwd, zonder al de verdedigingsmiddelen, waarover hij beschikte, te hebben uitgeput.
 - Art. 20: Capitulatie & overgave -> de generaal, ieder bevelhebber van een gewapende troep, die te velde zal gecapituleerd hebben, zal met (levenslange hechtenis) gestraft worden, indien hij, vooraleer te onderhandelen of in het verdrag zelf, niet alles gedaan of bedongen heeft, wat plicht en eer gebieden.

De militaire misdrijven

- Art. 19-27: Misdrijven die de krijgsplichten schenden ->
 - Art. 21: Postverlating -> de officier die, in tegenwoordigheid van de vijand, de post of de stelling, die hem aangewezen was, zal hebben verlaten, zonder daartoe door overmacht gedwongen te zijn.
 - Art. 23: Postverlating -> de militair die als schildwacht zijn post verlaat, zonder zijn wachtorder te hebben uitgevoerd.
 - Art. 24: Postverlating -> de militair die als schildwacht dronken of slapende gevonden wordt.
 - Art. 25: Postverlating -> de militair die, zonder op schildwacht te staan, zijn post heeft verlaten.
 - Art. 26: Postverlating -> de militair die zich in oorlogstijd, in geval van alarm of als de 'generaalmarsch' wordt geslagen, niet naar zijn post heeft begeven.

■ De militaire misdrijven

- Art. 19-27: Misdrijven die de krijgsplichten schenden ->
 - Art. 27: Belediging -> bijkomende straf van afzetting voor de officier die zich schuldig zal hebben gemaakt aan belediging jegens de persoon van de Koning of jegens de leden van de koninklijke familie of die, met kwaad inzicht en openbaar, hetzij het grondwettelijk gezag van de Koning, de onschendbaarheid van zijn persoon of de grondwettelijke rechten van zijn dynastie, hetzij de rechten of het gezag van de Kamers, hetzij de bindende kracht van de wetten zal hebben aangevallen, of rechtstreeks uitgelokt om aan deze niet te gehoorzamen.

■ De militaire misdrijven

- Art. 28-32: Insubordinatie & muiterij ->
 - Art. 28: Insubordinatie -> de militair die weigert aan de bevelen van zijn overste te gehoorzamen, of er zich met opzet van onthoudt die uit te voeren wanneer hij met een dienst is belast.
 - Art. 29: Muiterij: elke gelijktijdige weerstand aan de bevelen van hun meerderen, door meer dan drie verenigde militairen, wanneer het bevel ter zake van dienst is gegeven.

■ De militaire misdrijven

- Art. 33-42: Geweld & smaad ->
 - Art. 33: Geweld -> militair, schuldig aan gewelddaden tegen een schildwacht.
 - Art 34: Geweld -> gewelddaden vanwege een militair tegen zijn overste.
 - Art. 35: Geweld -> gewelddaden vanwege een militair tegen een meerdere.
 - Art. 40: Geweld -> doodslag door een mindere op zijn meerdere, onder de dienst of ter gelegenheid van de dienst begaan.
 - Art. 41: Geweld -> wanneer een militair in het huis, waar hij op vordering van de openbare overheid was geherbergd, tegen een bewoner van dit huis gewelddaden zal hebben begaan.

■ De militaire misdrijven

- Art. 33-42: Geweld & smaad ->
 - Art. 42: Smaad -> militair die zijn overste heeft beledigd.

■ De militaire misdrijven

- Art. 43-53: Desertie -> Misdrijf gepleegd wanneer een militair niet is opgedaagd op een bepaalde plaats en een bepaald tijdstip, ondanks zijn verplichting daartoe.
 - Officier: art. 43 en 44
 - Andere militairen: art. 45
 - Respijtermijnen van 3, 8 en 15 dagen

De militaire misdrijven

- Art. 54-57: Verduisteringen, diefstallen en verkoop van militaire voorwerpen ->
 - De militair, die wapens, munitie, kazernerings- of kampementsgoederen, penningen of welke voorwerpen ook, die aan militairen of aan de Staat toebehoren, en waarover hij rekenplichtig was of die hem tot bewaking waren toevertrouwd, zal hebben verduisterd.
 - De militair die, zonder rekenplichtig noch tot de bewaking aangesteld te zijn over deze zaken, deze bedrieglijk zal hebben weggenomen.
 - De militair, die zich schuldig zal hebben gemaakt aan diefstal te nadele of ten huize van de inwoner, bij wie hij op vordering van de openbare overheid werd geherbergd.

■ De militaire misdrijven

- Art. 54-57: Verduisteringen, diefstallen en verkoop van militaire voorwerpen ->
 - De onderofficier, korporaal, brigadier of soldaat die zijn kledings-, uitrustings- of bewapeningsstukken verkoopt, weggeeft, verwisselt, verpandt of onverschillig hoe verkwist.
 - Eenieder die, na een afwezigheid van zijn korps, de voorwerpen, bij voorgaand artikel vermeld, niet weder zal hebben voorgebracht, tenzij hij bewijst dat hij bij overmacht ervan beroofd is geworden.

De militaire misdrijven

- Art. 57*bis*: Overtredingen van sommige buitenlandse wets- en reglementsbepalingen ->
 - Ingevoerd in 1958.
 - Van toepassing op:
 - De militair die, op het grondgebied van een vreemde Staat waar hij in dienst is, de wetten van die Staat betreffende bos-, veld-, jacht-, visvangst-, wegverkeer-, douane-, deviezenaangelegenheden of betreffende de invoer- of uitvoerreglementering overtreedt.
 - De persoon die verbonden is aan een fractie van het leger dat zich op het grondgebied van een vreemde Staat bevindt of die er toe gemachtigd is een troepenkorps, dat van die fractie van het leger deel uitmaakt, te volgen, wanneer het feit op dit grondgebied werd gepleegd.

■ De militaire misdrijven

- Art. 58*bis* verwijst naar de vrijwillige verminking in oorlogstijd ->
 - Besluitwet van 13 november 1915.
 - Om zich in staat van ongeschiktheid te stellen.
 - In vredestijd -> tuchtrecht.

DEFENSIE

■ Vragen